

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

II19 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β΄

Ενότητα 4: Γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη
νεωτερικότητα

Κώστας Γαγανάκης

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Ο γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη νεωτερικότητα

- **Αίτια ύπαρξης μικρού αριθμού γυναικών συγγραφέων.**
  - Ελάχιστες ελάμβαναν την αναγκαία παιδεία.
  - Αποκλεισμός γυναικών από δημόσιους ρόλους.
  - Η κυρίαρχη κουλτούρα επέβαλε τη σιωπή στις γυναίκες, ως ένδειξη αγνότητας.

Ο γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη νεωτερικότητα, 2

- **14^{ος} αι. Αύξηση γυναικών συγγραφέων, γυναικεία θέματα:**
  - Θρησκευτική & λατρευτική γραμματεία, ημερολόγια, βιβλία συμβουλών για γιούς και θυγατέρες, επιστολές σε οικογενειακούς φίλους και συγγενείς, οικογενειακά χρονικά/ιστορίες.

Ο γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη νεωτερικότητα, 3

- **Γυναικείες γραπτές παρεμβάσεις γύρω από το «γυναικείο ζήτημα».**
  - Ουμανίστριες (Isotta Nogarola, Laura Cereta), επαγγελματίες συγγραφείς (Christine de Pisan).

Ο γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη νεωτερικότητα, 4

- Christine de Pisan, Το Βιβλίο της Πόλης των Γυναικών (1405), κριτική στο μισογυνισμό του Μυθιστορήματος του Ρόδου και των Lamentations του Mathéolus.
- Christine de Pisan – Jean de Meun – Jean de Montreuil – Gontier Col. Παρέμβαση Jean Gerson

La querelle des femmes, το γυναικείο ζήτημα.

Ο γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη νεωτερικότητα, 5

- Ο Θρίαμβος των Γυναικών, Juan Rodriguez de la Camara(1438) Ο Αυλικός (1528), Baldassare Castiglione (Βιβλίο III), διάλογος περί της εγγενούς κατωτερότητας των γυναικών ή περί της ισότητας γυναικών – ανδρών.
- Francesco Barbaro, Περί του Γάμου (1415), Leon Battista Alberti, Περί της Οικογένειας (1434-37), οικιακές υποχρεώσεις γυναικών, υπακοή, αγνότητα, σιωπή, Juan Luis Vives, Έρασμος.
- Εγκώμιον γυναικών, Bartholommeo Goggio (1487), Περί της Ευγένειας και Ανωτερότητας του Γυναικείου Φύλου (1529), Henricus Cornelius Agrippa.

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς

- Το πρόβλημα της αγνότητας (μείζον ζήτημα).
- το πρόβλημα της εξουσίας.
- το πρόβλημα του λόγου.
- το πρόβλημα της γνώσης.

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς, 2

- Αγνότητα, η απόλυτα επιβεβλημένη γυναικεία αρετή, κρατούσε τις γυναίκες στο σπίτι, τους επέβαλε τη σιωπή, τις απομόνωνε, τις καταδίκασε στην άγνοια.
- Αγνότητα, εγγύηση της συνέχειας του πατρογονικού οίκου (καθαρότητα αίματος απογόνων, διατήρηση οικογενειακής περιουσίας) στις ιδιοκτήτριες τάξεις.
- Αγνότητα, ανδρικό λάφυρο, ιδιαίτερα για τις πληβείες.

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς, 3

- Στην Καθολική Ευρώπη, αγνότητα= «ηρωική αρετή», απάρνηση της σάρκας, μοναστικός βίος.
- «Άγιες γυναίκες», αναζήτηση εναλλακτικών γυναικείων κοινοτήτων, πέρα από τον έγγαμο βίο ή τον εγκλεισμό σε μονή, 17^{ος} αιώνας, «σαλόνια» των précieuses.
- Εξουσία: αποκλεισμός γυναικών, προσωρινή ανοχή σε χήρες, μητέρες ανηλίκων σε διαδικασία μετάβασης. Η γυναίκα που επιχειρούσε να κυβερνήσει μόνη της ανωμαλία, ατελές αρσενικό, τέρας, διανοητικά ασταθής, επικίνδυνη.

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς, 4

- Ελισάβετ Α΄ Αγγλίας, «καρδιά και στομάχι βασιλέα», «παρθένα βασίλισσα» Αικατερίνη Μεδίκων Γαλλίας, Αρτεμισία, ερμαφρόδιτη πολεμίστρια.
- John Knox, First Blast of the Trumpet against the Monstrous Regiment of Women (1558).
- Γυναίκες που διαπρέπουν, «αμαζόνες», «υπερβαίνουν το φύλο τους». Η διάκριση μιας γυναίκας ισοδυναμούσε με διεκδίκηση της [ανδρικής] εξουσίας. «Αρρενοποίηση» δυναμικών γυναικών.

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς, 5

- Λόγος: η «πολυλογία», ένδειξη αμαρτωλής φύσης, απώλειας αγνότητας (παρθενίας). Με το λόγο, η γυναίκα (Εύα) σαγηνεύει τον άνδρα (Αδάμ). «Φλυαρία» & προκλητικός λόγος μαγισσών. Αποκλεισμός γυναικών από το δημόσιο λόγο.
- Άμεσα συνδεόμενη με το λόγο, η γυναικεία εμφάνιση (αποκλειστικά δείκτης της κοινωνικής θέσης της γυναίκας).

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς, 6

- Γνώση: Η επιδίωξη της γνώσης ισοδυναμούσε με κίνδυνο απώλειας της αγνότητας. Επιπλέον, οι γυναίκες θεωρούνταν διανοητικά κατώτερα όντα, μη δεκτικά της εκπαίδευσης που δέχονταν οι άνδρες.
- Juan Luis Vives, Για την εκπαίδευση μιας χριστιανής γυναίκας: οι γυναίκες έχουν τη διανοητική ικανότητα για εκπαίδευση, αυτή όμως πρέπει να διαμορφώνεται γύρω από το ιδεώδες της αγνότητας και να αποσκοπεί στην καλύτερη εκπαίδευση των γυναικών απέναντι στις μελλοντικές οικιακές τους υποχρεώσεις.

Τα ζητήματα που θίγουν οι γυναίκες συγγραφείς, 7

- Moderata Fonte, Η αξία των γυναικών. Όπου αποκαλύπτονται με σαφήνεια η ευγένειά τους και η ανωτερότητά τους σε σχέση με τους άνδρες (1592, εκδ. 1600).
- «Εάν οι γυναίκες είναι κατώτερες από τους άνδρες ως προς την κοινωνική θέση, όχι όμως και ως προς την αξία, αυτό αποτελεί κατάχρηση που εισήχθηκε στον κόσμο και την οποία, με τον καιρό, οι άνδρες μετέτρεψαν σε νόμο και έθιμο, και που έχει ριζώσει τόσο βαθιά που [οι άνδρες] ισχυρίζονται (ή και πιστεύουν) πως η κοινωνική θέση που κέρδισαν μέσα από την άσκηση βίας στις γυναίκες είναι δική τους από κληρονομικό δικαίωμα».

Γυναίκες και θρησκευτικός και πολιτικός λόγος στη Γαλλία των θρησκευτικών πολέμων

- **Jeanne d'Albret, βασίλισσα της Ναβάρρας**

Επιστολές προς τα μέλη της βασιλικής οικογένειας (1568): καταγγελία Guise, αναπόφευκτο πόλεμο. Οι γυναίκες, όπως και ο κλήρος δεν φέρουν όπλα, είναι ταγμένες στην υπηρεσία της ειρήνης. Ως μητέρα του Ερρίκου της Ναβάρρας, υποχρέωση να φροντίσει για τη μεγιστοποίηση της ισχύος του διαδόχου της.

- **Αικατερίνη των Μεδίκων**

Rémonstrance faite au Roy (1589), επιστολές προς τον Ερρίκο Γ', δημόσια πολιτική καθοδήγηση μέσω της τυπογραφίας.

Γυναικεία κείμενα με πολιτικό σχολιασμό στους γαλλικούς θρησκευτικούς πολέμους

- Μέσος όρος 16^{ου} αιώνα: 3,5%
- 1585-1589: 67%
- Αλληλογραφία γυναικών της αριστοκρατίας.
- Επιστολή κυρίας de Mayenne στον άνδρα της (πολιορκία Παρισιού 1590).
- Κυρίες de Mayenne και de Nemours, προπαγανδίστριες της Λίγκας εναντίον του Ερρίκου Γ'.

Συμβουλευόντας τους ισχυρούς: τα προοίμια της Charlotte de Minut

- 1587, Gabriel de Minut, Morbi Gallos, De la Beauté.
- Charlotte de Minut, ηγουμένη μονής στην Τουλούζη.
- Προτροπές σε Σίξτο Ε΄ και Αικατερίνη των Μεδίκων.
- Φτωχή, «γυναικεία» εξοικείωση με τα γράμματα.
- «Όπως ο Αβραάμ στον Κύριο και Θεό του».

Γυναίκες στρατευμένες στα δύο θρησκευτικά στρατόπεδα

- **Argula von Grumbach**

Διάδοση έντυπης λουθηρανικής προπαγάνδας, αλληλογραφία με καθολικούς και λουθηρανούς αξιωματούχους.

- **Marie Dentière**, πρώην ηγουμένη στο Tournay, Γενεύη 1536.

«ιερή υποχρέωση των φωτισμένων απέναντι στον Θεό»,
δικαίωμα των γυναικών στον δημόσιο λόγο.

Το δικαίωμα της γυναικείας παρέμβασης στη δημόσια σφαίρα

- **Anne Vaughan Lok - Mary Sidney Herbert**

Σχόλια Καλβίνου επάνω στον 51^ο Ψαλμό.

Ενεργητικός δημόσιος ρόλος γυναικών στην εκπαίδευση /κατήχηση των νέων χριστιανών.

- **Κήρυγμα** = πράξη ευσέβειας, απόρροια άμεσης σχέσης πιστού με Θεό, ανεξάρτητα από φύλο.

Δημόσιο/ιδιωτικό στη γυναικεία ζωή στην Αγγλία των Stuart

- Κηρύγματα Προτεσταντών: housewife /street wife.
- Οικογένεια, «μικρό βασίλειο» άνδρα.
- Εκπαίδευση κοριτσιών: αναγνώσματα θρησκευτικά, λυρική ποίηση, οικοκυρικά, κλασική παιδεία ανοίκεια στο ρόλο της γυναίκας, όχι ταξίδια όπως οι νεαροί γόνοι της ελίτ.

Δημόσιο/ιδιωτικό στη γυναικεία ζωή στην Αγγλία των Stuart, 2

- Αρνητική εικόνα γυναικείου φύλου. Πρότυπο, η παθητικότητα. Γυναίκα επιρρεπής στην αμαρτία, ανάγκη διαρκούς κηδεμόνευσης, αποστολή, γάμος και νοικοκυριό.
- Δημόσια ταυτότητα μέσω συζύγου (χηρεία).

Γυναικεία τιμή, ανδρική τιμή στο Feltre

- Elena Cumano
- Gian Battista Faceno
- Lucretia Marescalio
- Juan Cumano
- Οίκος Faceno
- Andreas de Canal

Μαγική Θεραπεία, Ιταλία, 16ος αιώνας

«Ω, Μαντόνα της Πέρα Θάλασσας,
Έλα στα όνειρά μου, γιατί πρέπει να σου μιλήσω,
Πόρτες από χρυσό και κλειδιά από ασήμι,
Φέρε μου το όνειρο αυτό για τη σωτηρία μου,
Ω, για το κακό και για το καλό,
Ωραία Μητέρα, πρέπει να με προειδοποιήσεις
Αν υπάρχει κακό,
Αιχμηρές βελόνες, ορμητικό νερό και καυτή φωτιά
Αν υπάρχει καλό,
Ένα τραπέζι στρώνεται,
Η εκκλησία φωταγωγείται,
Και τα αμπέλια είναι κατάφορτα με σταφύλια».

Επίκληση για τη θεραπεία υστερικών ανδρών, πασχόντων από την «αρρώστια της δυνατής γυναίκας» (mal di matrone)

«Θα σε νικήσω, Μητέρα των Δυνατών Γυναικών,
Έχει ενενήντα εννέα στόματα,
Ψυχρή σαν το χιόνι,
Αιχμηρή σαν τις βελόνες,
Το στόμα σου όμοιο με του ερπετού,
Το λαρύγγι σου όμοιο με αυτό της φοράδας,
Μη καταστρέψεις αυτόν το δούλο του Θεού,
Σε δείχνω στην Παρθένο Μαρία,
Συντροφιά με τον Άγιο Γρηγόριο».

Η τιμή της ανύπανδρης γυναίκας

«Την 18^η Ιουνίου του 1554, η φέρουσα αυτή την επιστολή, Anne Pedersdatter, μέλος της κοινότητας των πολιτών, παρουσιάσθηκε στο δικαστήριο και έφερε μαζί της τους παρακάτω έντιμους άνδρες και γυναίκες, γείτονές της... τους οποίους κάλεσε να εμφανισθούν ενώπιόν μας και τους ζήτησε emphaticά, στο όνομα του Θεού και της δικαιοσύνης, να δώσουν μια αληθή και έντιμη μαρτυρία σε σχέση με το πώς ζούσε και πως συμπεριφερόταν ανάμεσά τους και για το κατά πόσο είχε συνδιαλεχθεί με κακούς ανθρώπους ή με έκλυτες παρέες με ποτό, κακή συμπεριφορά, αν πωλούσε μπύρα, ή αν με οποιονδήποτε τρόπο ζούσε μια κακή ζωή ή διέμενε σε ένα κακόφημο σπίτι, ή αν είχαν πληροφορηθεί κάτι για το άτομό της, κρυφά ή δημόσια, πέρα από το ότι ήταν μια έντιμη και κόσμια γυναίκα με κάθε τρόπο...».

Επίσημη καταχώριση ανύπανδρης γυναίκας ως έντιμης, δικαστήριο Κοπεγχάγης.

Απείθαρχες, μόνες γυναίκες

«...Η εντιμότητά του μας πληροφόρησε πως είχε ανακαλύψει πληροφορίες εναντίον ορισμένων ανύπανδρων γυναικών της ενορίας, ο τρόπος ζωής των οποίων είναι τόσο κακός και οι οποίες αποτελούν κακό παράδειγμα και διέταξε πως... στο εξής, η Margarida, κόρη του Vicente Asiana, η Catalina, κόρη της Olinda de Dacon, η Maria de Negrellas, ανύπανδρη, η Maria de Casares, τυφλή και ανύπανδρη, η Herena de Dacon, και η Luzia de Amarante, θα πρέπει να ζουν έντιμα και αγνά, και να μην αποτελούν κακό παράδειγμα, υπό την ποινή του πρόστιμου ενός ασημένιου μάρκου... διατάσσει πως, στο εξής, εάν δεν συμμορφωθούν, οι γονείς των προαναφερμένων θα πρέπει να τις τιμωρήσουν ώστε να ζήσουν έντιμα».

Libro de Visitas, Santa Maria Amarante, Ourense, 1571

Απείθαρχες, μόνες, ξένες γυναίκες

«Ο επίσκοπος, συνεχίζοντάς την επίσκεψή του, ανακάλυψε πως τούτος ο τόπος βρίσκεται στη μεθόριο με την Πορτογαλία και πως συχνά γυναίκες, παντρεμένες και ανύπανδρες, που επιθυμούν να ζήσουν σε αυτό τον τόπο, καταφέρνουν να έρθουν από το βασίλειο της Πορτογαλίας. Στην πλειοψηφία τους, έρχονται αφορισμένες από τους κληρικούς τους και οι ζωές και οι τρόποι τους αποτελούν κακά παραδείγματα. Προκαλούν ζημιές στα σπίτια των κατοίκων αυτού του τόπου, όπως και στους πορτοκαλεώνες, στα αμπέλια, στα βοσκοτόπια, στις καλλιέργειες γογγυλιών, και σε άλλα μέρη. Για να αντιμετωπισθεί αυτή η κατάσταση, ο Επίσκοπος διατάσσει τους ενορίτες ... να μη προσφέρουν καταφύγιο, νοικιάζουν ή πωλούν σε τέτοια άτομα».

Libro de Visitas, Santa Eulalia Bouses, 1610

Αιτήσεις χάρης στο βασιλιά.

Έγκλημα και η αναπαράστασή του στις γυναικείες αφηγήσεις στη Γαλλία του 16ου αι.

Marguerite Vallée, Vitry, Φεβρουάριος 1537.

Μακροχρόνια κακοποίηση, έσχατο σημείο απόγνωσης.

Αποφυγή επίκλησης οργής ως ελαφρυντικού.

Χάρη.

«Δεν υπάρχει μεγαλύτερη οργή από αυτήν της γυναίκας», Η.

Kramer, J. Sprenger, Malleus maleficarum, (1487), μέρος Ι,

ζήτημα Στ'.

Γυναικεία οργή, υποβόσκουσα, λυσσώδης μανία Μήδειας.

Bonne Goberde, φόνος συζύγου Toussaint, 22 Μαΐου 1540

Επίθεση άνδρα σε γιό και έπειτα στη γυναίκα.

Χτυπήματα με τα χέρια και με καδρόνι, η Bonne στα γόνατα, τυφλωμένη από το αίμα, με το μαχαίρι της κουζίνας ακόμα στο προτεταμένο χέρι.

Ο άνδρας επιτιθέμενος καρφώνεται στο μαχαίρι, σωριάζεται στο πάτωμα.

Η Bonne βγαίνει στον κήπο για «να μαζέψει μούρα» για τον κατευνασμό της οργής του άνδρα της.

Επιστρέφοντας, αντικρίζει το πτώμα του άνδρα της και γείτονες. Τρομοκρατείται και φεύγει.

Χάρη.

Agnès Fauresse

Πουλούσε ψωμί στην αγορά του La Rochefoucauld.

Δέχεται απρόκλητη υβριστική επίθεση από τον Antoine Ferron.

Απόπειρα βιασμού από Ferron στο σπίτι της.

Η Agnès αντιστέκεται, τον τραυματίζει θανάσιμα.

Χάρη.

Εγκλήματα τιμής:

- **Γυναίκες:** Ο φόνος ως έσχατο μέσο απέναντι στη σεξουαλική βία των ανδρών.
- **Άνδρες:** Η μοιχεία, ακόμη και στη βάση φήμης, παρακινεί στο φόνο της συζύγου (χειρουργός Simon Guy, Λυών, 1537, φήμες για σχέση της γυναίκας του με Λουκανό έμπορο).

Γυναικείο έγκλημα και γυναικείες «αφηγήσεις χάρης» στη Γαλλία του 16ου αι.

Μείζονα γυναικεία εγκλήματα:

- Μαγεία.
- Παιδοκτονία (διάταγμα Ερρίκου Β΄: παιδοκτονία = προμελετημένος φόνος, πυρά).
- Φυλακισμένες γυναίκες: γυναίκες τεχνιτών, αγρότισσες, παντρεμένες με παιδιά, εργοδότριες αλλά και υπηρετικό προσωπικό.

Γυναικείο έγκλημα και γυναικείες «αφηγήσεις χάρης» στη Γαλλία του 16ου αι., 2

- Γυναικείες αφηγήσεις ενώπιον του βασιλικού γραμματέα, είτε σιωπηλές είτε πολύσημες σχετικά με τα συναισθήματα που είχαν οδηγήσει στο φόνο. Αποφυγή συγκεκριμένων συναισθημάτων και περιστάσεων (γιορτές, μέθη). Φόνος, στιγμαίος.

Γυναικείο έγκλημα και γυναικείες «αφηγήσεις χάρης» στη Γαλλία του 16ου αι., 3

- Δημιουργία μιας ατμόσφαιρας «δραματικής κορύφωσης» με τον φόνο, παρά τη θέληση της γυναίκας-θύτη.
- Γυναικεία βία στην καθημερινότητα, όχι απειλή ανάλογη της ανδρικής.
- Υπόγειοι τρόποι αντεκδίκησης γυναικών (μαγεία).

Σχέσεις δύο φύλων στη Μεταρρύθμιση

- Κατάργηση μοναστικής ζωής, αγαμίας κλήρου και γυναικών, γάμος= «αρμονία και ολοκλήρωση».
- Χαρτογράφηση αμαρτημάτων στη βάση έμφυλων χαρακτηριστικών.
- Χαρτοπαιξία, βιαιοπραγία, μέθη, λαιμαργία= ανδρικά ατοπήματα.
- Μοιχεία, τονισμός σεξουαλικής επικινδυνότητας γυναίκας. Νέα νοηματοδότηση της «πόρνης».
- Φθόνος, κατεξοχήν γυναικείο συναίσθημα.

Η οικονομία του γάμου στη Μεταρρύθμιση

- 16^{ος} αι. Παραγωγή στηρίζεται στις μικρές, οικογενειακές μονάδες, με επικεφαλής αρχιμάστορες – Συγχρονισμός σεξουαλικής και εργασιακής ζωής (μαθητεία-δίπλωμα-γάμος-πολιτικά δικαιώματα).
- Ο γάμος σφραγίζει το κοινωνικό και επαγγελματικό status. Η μοιχεία καταστρέφει μια κοινωνική και παραγωγική συνένωση, ακυρώνει την κοινωνική ταυτότητα του μοιχού και της μοιχαλίδας.

Οριοθέτηση εξουσίας και αμαρτίας στην πόλη της Augsburg, 1530-1550

- Απόπειρες ριζικής ηθικής μεταρρύθμισης της κοινότητας.
- Συμβούλιο γάμου: επιφορτισμένο με τον έλεγχο της σεξουαλικής συμπεριφοράς.
- Αποστασιοποίηση αστικής ολιγαρχίας από κομμουναλιστικές νόρμες. Νέα εξουσία/πνευματική καθοδήγηση κοινότητας.

Οριοθέτηση εξουσίας και αμαρτίας στην πόλη της Augsburg, 1530-1550, 2

- Λογοκρισία στην αποτύπωση της σεξουαλικής συμπεριφοράς, σεξουαλική συνεύρεση: υποταγή στη «θέλησή του».
- Ανδρική επιθυμία, πρωταρχικός υποκινητής σεξουαλικού αδικήματος, τονισμός ανδρικής κυριαρχίας, ΟΧΙ από-ενοχοποίηση γυναίκας.

Οριοθέτηση εξουσίας και αμαρτίας στην πόλη της Augsburg, 1530-1550, 3

- Έλλειψη ενεργού γυναικείου ρόλου. Το αντίθετο, ακυρώνει την αρρενωπότητα (Hans Karrer).
- Εξέλιξη νομοθεσίας περί βιασμού (1536).
- Αποσύνδεση βιασμού από εγκλήματα βίας (ποινή: θάνατος), σύνδεσή του με αδικήματα λαγνείας (ποινή, φυλάκιση 4 εβδομάδων, εξαγοράσιμη), παράλληλη διεύρυνση ανδρικής υπευθυνότητας.

Οριοθέτηση εξουσίας και αμαρτίας στην πόλη της Augsburg, 1530-1550, 4

- Ανδρική θέληση /γυναικεία τιμή.
- Γυναικεία τιμή, αντικείμενο διαπραγμάτευσης, διεκδίκηση αποζημίωσης /εξαγοράς, αντίδραση γυναικών.
- Ανδρική τιμή, δικαίωμα προσφυγής στη βία.

Οριοθέτηση εξουσίας και αμαρτίας στην πόλη της Augsburg, 1530-1550, 5

- **Ζήλεια/φθόνος, κατεξοχήν γυναικεία συναισθήματα.**

Γυναίκα απατημένη = γυναίκα ζηλόφθονη.

Ζηλόφθονες γυναίκες, επικίνδυνες για την πνευματική και σωματική υγεία των ανδρών, νάρκη στα θεμέλια της κοινότητας.

- **1533, Barbara Hegk, Michael Scherpfstein.**

Ισχυροποίηση πατριαρχικής δομής.

Απόπειρες διερεύνησης της ανδρικής και γυναικείας σεξουαλικότητας, θεμελιωμένης στην ανισότητα.

Magdalena Behaim και Balthassar Raumgartner, ένα ζευγάρι του 16ο αι.

- Ηλικία γάμου: Balthassar 32, Magdalena, 27.
- Έμποροι μεσαίας κλίμακας στη Νυρεμβέργη.
- Αλληλογραφία ζευγαριού, 1582 – 1592.
- Έγγαμη σχέση, συναισθηματικός κόσμος, τρυφερότητα, προσμονή, προβλήματα εξοικείωσης με συνεχείς και παρατεταμένους χωρισμούς (Χριστούγεννα 1582, «αμοιβαίος θυμός»), ενημέρωση Balthassar για κοσμικές δραστηριότητες Magdalena, απόπειρες διαφύλαξης ιδιωτικού χώρου ζεύγους, συντονισμός αλληλογραφίας και μετακινήσεων Balthassar.

Magdalena Behaim και Balthassar Raumgrartner, ένα ζευγάρι του 16ο αι., 2

- **Συνεταίροι στο επάγγελμα** (Magdalena παραλαμβάνει εμπορεύματα, πληρώνει αστικά τέλη, διεκπεραιώνει παραγγελίες, ενημερώνει λογιστικά βιβλία, ενημερώνει Balthassar για τα νέα της πόλης και τις ευρύτερες εξελίξεις).
- **Ιδιαίτερη οπτική γαμήλιας σχέσης** (ισότητα, αμοιβαίος σεβασμός, αρνητικός σχολιασμός γάμων με μεγάλη διαφορά ηλικίας, εναντίωση Magdalena στη συμφωνία γάμου ανάμεσα σε οικογένειες, δίχως τη συγκατάθεση της νύφης).
- **Αστική νομοθεσία 1534:** κατώτερη ηλικία για σύναψη γάμου δίχως τη γονική συγκατάθεση, 25 χρόνια για άνδρες και 22 χρόνια για γυναίκες. Νομοθεσία 1560, υποχρεωτική περίοδος αναμονής για χήρες. Αστυνόμευση κοινωνικής αναρρίχησης.

Κανονισμός του επαγγέλματος των χρυσοχόων, Νυρεμβέργη, 1535

«Εάν ένας χρυσοχόος πεθάνει και δεν αφήσει γιό που θα εργασθεί στην τέχνη του, ή δεν είναι αρκετά προικισμένος ή αρκετά μεγάλος για να αναλάβει τη θέση του αρχιμάστορα, τότε η χήρα του μπορεί (εφόσον το επιθυμεί) να εργασθεί στο επάγγελμα για τρία χρόνια έπειτα από το θάνατο του άνδρα της, όχι όμως για περισσότερο. Κατόπιν η ίδια χήρα θα πρέπει να παντρευτεί κάποιον από το επάγγελμα των χρυσοχόων που να είναι ήδη αρχιμάστορας ή που επιθυμεί να ολοκληρώσει την εκπαίδευσή του για τον τίτλο, μετά τα τρία αυτά χρόνια. Κάθε χήρα που επιθυμεί να εργασθεί στο επάγγελμα υποχρεώνεται στα προβλεπόμενα καθήκοντα, όπως το να επιτρέπει την επιθεώρηση της εργασίας της, όπως και ο,τιδήποτε άλλο προβλέπεται από τους κανονισμούς του επαγγέλματος, και υπόκειται σε πειθαρχική δίωξη σύμφωνα με τους ίδιους κανονισμούς...».

Κανονισμός του επαγγέλματος των χρυσοχόων, Νυρεμβέργη, 1535, 2

- **Ανατρέφοντας και χάνοντας ένα παιδί:** Η Magdalena επιβλέπει την ανατροφή και εκπαίδευση του μικρού Balthassar, πιέζει τον άνδρα της να φανεί συνεπής στις υποχρεώσεις απέναντι στο μικρό. Balthassar, «εξ αποστάσεως» εποπτεία, τρυφερότητα και αυστηρότητα.
- **Παιδική θνησιμότητα στη Νυρεμβέργη:** 30% των παιδιών πεθαίνουν πριν το 12^ο έτος της ηλικίας τους. Θάνατος παιδιού Μάρτιος 1592. Η Magdalena ενημερώνει και παρηγορεί τον άνδρα της.

Κανονισμός του επαγγέλματος των χρυσοχόων, Νυρεμβέργη, 1535, 3

- **Επιβιώνοντας:** Συστηματική προσφυγή σε γιατρούς και εμπειρικούς. Αρρώστιες νεφρών και ουροποιητικού, φυματίωση, γάγγραινα, ζωικές ασθένειες. Αστικά αναγνώσματα Νυρεμβέργης: Επιτομή της Ανατομίας του Vessalius, ημερολόγιο αφαιμάξεων του Kaspar Hochfeder, Collegium Medicum Νυρεμβέργης.
- **Σε καιρό επιδημίας:** αποφυγή μολυσμένων χώρων (λουτρά, δημόσιοι χώροι) τακτικός αερισμός κατοικιών, καθαριότητα, θερμά λουτρά, ελαφριά διατροφή, αποφυγή καταχρήσεων οινοπνεύματος, σεξουαλική αποχή, αποφυγή οξέων συναισθημάτων (θυμός, μελαγχολία).

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ. <http://eclass.uoa.gr/courses/ARCH100>

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών 2014. Κώστας Γαγανάκης. «Μάθημα: ΙΙ19 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β'. Ενότητα: Γυναικείος λόγος στη δυτική πρώιμη νεωτερικότητα». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH7>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Πίνακες

